

Davek NA film? Ne, davek V film!

Končno koristen davek: spodbude pri produkciji filmov
Sabina Žakelj

V prvih poletnih dneh so nas politiki ponovno segregali z davki, pri čemer smo volivci dobili občutek, da niso presegli srednjeveškega pojma »davek« kot dajatev državi. Mogoče je res filmsko zasledovati razumevanje davka kot prispevka, ki ga država daje domačim poslovnim subjektom, bo pa v filmu že zaradi konkurence številnih davčno prijaznih držav tudi za Slovenijo v bližnji prihodnosti to postalo nujnost. Možnosti, ki jih lahko država ponudi filmu skozi različne oblike davkov, je kar nekaj, čeprav se v zadnjih letih s tem pojmom osredotočamo predvsem na davčne spodbude pri produkciji filmov (an. *tax incentives*), ki so v porastu tako v Evropi kot v Ameriki in Avstraliji.

Zakaj bi se država sploh odločila davek vlagati v film?

Za državo davčne spodbude v filmu pomenijo ustvarjanje novih delovnih mest,

pri čemer država meri ceno, ki jo plača za ustanovitev ali širitev producerskega podjetja/studia skozi število in stalnost novih zaposlitev in višino plač, pa tudi z uporabo že obstoječih storitev (trgovine, restavracije, hoteli, bencinske črpalke itd.), s čimer upa na izboljšanje življenjskega standarda ter razvoj in uporabo novejših tehnologij in postopkov pri snemanju filmov. William Luther je v posebnem poročilu *Movie Production Incentives: Blockbuster Support for Lackluster Policy*¹ do takih želja države kritičen, saj film zahteva specifično izobražen kader, ki se za snemanje pogosto priseli z ekipo. Poleg tega je film projektnega značaja in po zaključenem snemanju ostanejo države, ki privabljajo filmarje z davčnimi olajšavami samo na snemanje filmov, razen dodatnega prihodka pri ponudbi prej omenjenih dodatnih storitev praktično na istem. Zato

¹ Spletna povezava: < <http://bit.ly/1wERSDU> >.

je težnja države, da podjetje/studio obdrži v državi, s čimer lahko po principu daj-dam dejansko generira višji življenjski standard. Nekatere države se za privabljanje filmskih ekip skozi davčne spodbude odločajo tudi zaradi nacionalnega ponosa, da je delček njihovega naravnega ali kulturnega bogastva ujet na filmsko platno. To je problematično pri ameriških davčnih shemah, ki ponudijo višje davčne spodbude za pozitivno prikazovanje lokacij, domačinov, navad itd., kar nekatere produkcijske družbe razumejo kot poseganje v avtorstvo ali celo cenzuro v primeru prepovedi prikazovanja družbeno kritične krutejše realne slike države (korupcije, revščine itd.), česar se evropske davčne sheme zaradi osnovnega načela kulturne raznolikosti ne bi smele posluževati. Z davčnimi spodbudami države izpostavitve lokacij jemljejo kot brezplačno turistično reklamo, pri čemer računajo tudi na povečanje turizma in posledično na povečano stekanje davkov od gostinskih, hotelskih in

drugih storitev v državno blagajno. Luther predvsem opozarja, da mora biti po uvedbi davčne sheme država proaktivna v smislu trženja lokacij, saj samo uvedba davčnih spodbud za film še ne pomeni povečanja turizma. Kljub temu ugotavlja Luther, da so **davčne spodbude v porastu na vseh kontinentih**, najbolj skokovit pa je bil porast v ZDA, kjer je od leta 2002, ko je posebne davčne spodbude za film ponujalo pet držav, do leta 2009 davčne spodbude uvedlo kar štiriinštirideset držav ter Portoriko in okrožje v Kolumbiji. Spletna stran Film Production Capital² trenutno med davčno najugodnejše ameriške države z možnostjo 30% davčnega odbitka (an. *tax credit*) uvršča Louisiano (30% čisti davčni odbitek), Georgio (20% davčni odbitek in dodatnih 10 % za izpostavitve države) in Pensilvanijo (25% davčni odbitek in dodatnih 5 % za izpolnitev minimalnih kriterijev produkcijske zmogljivosti).

Takojšnji učinek za investitorje

Investitorjem so davčne spodbude privlačne zaradi takojšnjega finančnega učinka. Nekatere vrste davčnih spodbud – npr. davčni ščit, ki omogoča zasebnim vlagateljem, da z neposrednim prihrankom pri davku (an. *tax break*) pridobijo takoj – so bile na evropskem in nacionalnem nivoju po letu 2005 okleščene s strogo postavitvijo zgornjih meja finančnega vložka posameznega vlagatelja ter vrsto pravil glede vpletenosti investitorja v samo produkcijo. Z reformo davčnih ščitov so države začele vzpostavljati davčne odbitke (an. *tax credit*) in vračila davka (an. *tax rebate*), ki recimo pri najemu posojila za denarni tok delujejo kot oblika zavarovanega financiranja³.

Jonathan Olsberg je leta 2009 na srečanju Screen International Film Summit in na 2. mednarodnem koprodukcijskem srečanju v Ljubljani pojasnil, da ima za pridobitev

2 Spletna povezava: < <http://bit.ly/VqUqIC> >. 3 Baujard, Thierry, Caroline Burnett, Soizic Cadio, Peer Fisher, James Ramsay, Sebastian Haberl, Marc Lauriac, Silvia Angrisani, Héloïse Fontanel, Alain Modot. 2008. *Study on the role of SMEs and European audiovisual works in the context of the fast changing and converging home entertainment sector (PayTV, Homevideo, Video on Demand, video games, internet, etc). Executive summary*. Peacefulfish & Media consulting group.

Child 44

davčnih spodbud vsak davčni model, dodatno pa še vsaka država, specifična pravila. Pravila vključujejo dve glavni predispoziciji: porabo produkcijskega denarja v državi, ki odobri davčno spodbudo in/ali izpolnitev t. i. kulturnega testa (an. *cultural test*), ki je navadno točkovan skozi jezik, snemalne lokacije, protagoniste, ekipo ipd., pri čemer točke prinašajo akterji/storitve iz države, ki nudi davčno spodbudo. Nekatere države zahtevajo domačega producenta za pridobitev spodbude, redke pa namenjajo davčne spodbude tudi tujim producentom. Avstralija je recimo z raznolikostjo lokacij privabila investicije velikih hollywoodskih studiev, država pa se je na razvijajoči se posel odzvala s 15 % davčnim odbitkom za tuje producente, ki snemajo v Avstraliji, medtem ko ponuja domačim producentom in uradnim koprodukcijam kar 40 % davčno spodbudo. Podobno shemo je z letom 2008 uvedla Nova Zelandija, ki obenem lokacije snemanja izkorišča za kulturni turizem. Posebej za britanske in nemške producente je zaradi bilateralnih dogovorov privlačna Južna Afrika, kjer so stroški snemanja nizki in povzročajo rast velikih snemalnih studiev. Za zdaj je Južna Afrika predvsem zanimiva za snemanje oglasov, vendar privablja filmske producente z davčno spodbudo, ki je sicer omejena z zgornjo mejo (an. *tax cap*) 1,25 milijona ameriških dolarjev. Nekatere države so k davčnim spodbudam pristopile precej agresivno – tako Portoriko, ki spada pod ZDA, recimo nudi davčno spodbudo do višine 50 % proračuna produkcije.

Davčne spodbude od A do (skoraj) Ž v Evropi

Vodič po svetovni filmski davčni pokrajini Film Financing and Television Programming – A Taxation Guide⁴ (v nadaljevanju Taxation Guide) iz leta 2012 ponuja vpogled v celovite davčne politike evropskih in drugih držav v povezavi s filmom in deluje kot praktičen priročnik za filmske producente in filmske ustvarjalce, ki želijo ustvarjati v tujini. Po podatkih iz te publikacije in drugih spletnih virov za Evropo ima davčne spodbude v Evropi trenutno 15 držav (Belgija, Češka, Francija, Hrvaška, Irska, Islandija, Italija, Litva, Luxemburg, Madžarska, Malta, Nemčija, Nizozemska, Španija in Velika Britanija), ki so po državah na kratko povzete spodaj. Davčne spodbude spadajo pod sheme državnih pomoči, ki jih Evropska komisija določa v Sporočilu Komisije o državni pomoči za filmsko produkcijo in produkcijo drugih avdiovizualnih del⁵. Država lahko državno pomoč odobri po odobritvi Evropske komisije, kjer za nadzor na filmskem področju skrbi Generalni direktorat za konkurenco (an. *Directorate General for Competition*), in kot bo razvidno v nadaljevanju, so se nekatere države že znašle pod drobnogledom Evropske komisije glede svojih davčnih shem.

4 V celoti brezplačno dostopna na spletni povezavi: < <http://bit.ly/13aBguO> > 5 Povzetek z aktualnimi spremembami (zadnja osvežitev 15. 4. 2014) je pod poglavjem F – Sector-specific rules. Spletna povezava: < <http://bit.ly/1wLuLuF> >.

Belgija je davčni ščit vpeljala leta 2003 in z njim omogoča upravičenim belgijskim investitorjem oprostitev dela davka od vložka v izbrani film. Ščit pa se po besedah producentov ni obnesel, poročča *Variety*⁶, saj zahteva, da v Belgiji registriran producent skozi investicije zbere do 50 % proračuna za produkcijo, ki je najpogosteje v obliki posojila in ga mora 40 % vrniti investitorju, s preostalimi 60 % pa si investitor zagotovi nakup pravic v komercialni distribuciji filma. Zato je v teku reforma davčnega ščita, ki naj bi bila s potrditvijo v domačem parlamentu in pri Evropski komisiji končana konec letošnjega leta. Prenovljeni davčni ščit bi tako kljub zaostritvi nekaterih pogojev širše odprl vrata mednarodnim koprodukcijam, tudi tistim, pri katerih glavni producenti niso evropski. Belgijski davčni ščit je med letoma 2003 in 2011 v filme in druga avdiovizualna dela preusmeril 600 milijonov evrov in med bolj znanimi novejšimi filmi pritegnil tudi film Olivierja Dahana *Grace Monaška* (*Grace of Monaco*, 2014) z Nicole Kidman v glavni vlogi, ki je letos otvoril filmski festival v Cannesu.

Češka je davčno spodbudo uvedla junija 2010 s povračilom davka domačim in tujim producentom, ki imajo na Češkem odprto podjetje. Producenti so upravičeni do vračila davka v višini 20 % na upravičeni znesek, porabljen na Češkem, ter 10 % na upravičeno mednarodno porabo. Spodbuda je namenjena tako filmskim kot tudi TV-producentom. Po podatkih češke filmske komisije⁷ je prav povračilo davka lani na snemanje v Prago privabilo produkcijo Ridleyja Scota s filmom režiserja Daniela Espinose *Child 44* (2015), v katerem igrajo Tom Hardy, Gary Oldman in Noomi Rapace. Češki filmski sklad je na lanski 18-milijonski proračun z letošnjim letom tako pridobil dodatnih 11 milijonov evrov za povračilo davka za spodbujanje filmske produkcije, pri kateri računa na velike holivudske produkcije.

Francija je z julijem 2009 dobila tujim producentom prijaznejšo shemo vračila davka, imenovana T. R. I. P. – Tax Rebate for International Production. Predstavitev sheme na spletnih straneh filmske komisije

6 Spletna povezava: < <http://bit.ly/1tCWIIZ> >.

7 Spletna povezava: < <http://bit.ly/1vftZRS> > in spletna povezava: < <http://bit.ly/1p0Do2c> >.

Eksodus: Bogovi in kralji

Film France⁸ davčna shema tuje producente privablja na snemanje in postprodukcijo v Francijo za filme z vsebino, ki je povezana s francosko kulturo, dediščino ali ozeumljem, pri čemer mora film izpolniti kriterije kulturnega testa. Pogoj je tudi v Franciji ustanovljeno podjetje in vsaj petdnevno snemanje v Franciji, razen za animacijo, ter poraba vsaj milijon evrov upravičenih stroškov v Franciji. Vračilo davka do višine 20 % upravičenih stroškov je bilo omejeno z zgornjo mejo štirih milijonov evrov, ki je bila z dovoljenjem Evropske komisije lani povečana na enajst milijonov evrov.

Hrvaška je davčno shemo uvedla leta 2012 z 2,65 milijona evrov letnega proračuna. Producenti lahko zaprosijo za povračilo davka v višini 20 % porabljenih sredstev na Hrvaškem⁹ in shema je po podatkih publikacije Hrvaškega avdiovizualnega centra (HAVC) *Filming in Croatia* nemudoma doživela uspeh s tremi prijavi celovečernih filmov ter dveh TV-produkcij (serija in film) iz ZDA, Velike Britanije, Francije, Švice in Nemčije v letu 2012 ter štirimi prijavi v letu 2013 iz ZDA, s Finske, z Danske ter koprodukcija Hrvaške, Nemčije, Bosne in Hercegovine ter Švice. Po podatkih HAVC se letos snema tako 5. sezona *Igre prestolov* (*Game of Thrones*, 2011–), v Dalmaciji pa se je začelo tudi snemanje prve sezone

8 Spletna povezava: < <http://bit.ly/1zIQHJ3> >.

9 Spletna povezava: < <http://bit.ly/101LYBL> >.

nove mini TV-serije *Dig* (2015–), ki naj bi predvajanje na USA Networku doživela prihodnje leto.

Iraska ima bogato zgodovino davčnih spodbud, ki segajo v leto 1984, ko je bila vzpostavljena Business Expansion Scheme za povračilo davka posameznikom pri vlaganju v specifična podjetja. Z letom 1996 je bila sprejeta davčna shema za film, bolj znana kot »Section 481«, ki je z letom 2008 doživela privlačno prenavo tako za producente kot za investitorje, z letom 2011 pa je bila podaljšana do konca 2015¹⁰ in s tem letom naj bi se po poročanju revij *Variety* in *The Hollywood Reporter* davčne olajšave za produkcijo na Irskem povečale z že sedaj radodarnih 28 % na 32 %. Za to obstajajo dobri razlogi, saj so samo v letu 2012 s 500 milijoni evrov prometa uspeli povečati delovna mesta na 6.500 polnih zaposlitev, medtem ko vse filmske aktivnosti v letu 2012 ocenjujejo na vrednost preko 180 milijonov evrov.¹¹ Iraska je za privabljanje tujih investicij z odobritvijo Evropske komisije po poročanju Irish Film Boarda¹² tudi znižala davek na prihodek pri poslovanju podjetij na 12,5 %, ki je najnižji v Evropi in s 25 % obdavčila prihodek od

10 Spletna povezava: < <http://bit.ly/13aBguO> >.

11 Spletna povezava: < <http://bit.ly/13aDSc2> > in spletna povezava: < <http://bit.ly/1pXUKa5> >.

12 Spletna povezava: < <http://bit.ly/1th2b1W> >.

investicij, tujih dividend, čistega dobička pri tujih poslih ter prihodek od določenih kupčij z zemljo, nafto in drugimi naravnimi viri. Za privabljanje tujega intelektualnega kapitala je Irska skozi shemo »izjeme za umetnike« uvedla neobdavčene prihodke za pisatelje – vključno s scenaristi, vizualnimi umetniki in skladatelji s stalnim bivališčem na Irskem. Poleg tega od leta 2004 ponuja davčni odbitek za raziskave in razvoj, ki se ga lahko poslužujejo tudi filmska podjetja za raziskave in razvoj na filmskem področju z vidika tehnologije. Pri izvozu master negativa v tujino lahko producent koristi ničto stopnjo davka na dodano vrednost.

Islandija je shemo povračila produkcijskega denarja vpeljala leta 1999. Z letom 2009 je povečala stopnjo povračila denarja v filmsko in TV-produkcijo na Islandiji s 14 % na 20 %¹³. Po podatkih njihove filmske komisije¹⁴ je postopek prijave za povračilo sredstev enostaven, kot prednost pa si štejejo tudi članstvo v EGP, zaradi česar islandska produkcija velja za evropsko. Poročilo o davčnih spodbudah na Islandiji Icelandic Tax Facts 2013 – In-depth Information on the Icelandic Tax System¹⁵ navaja vse pogoje za prijavo, med katerimi je na prvem mestu promocija islandske kulture, zgodovine in narave. Shema se bo iztekla s koncem leta 2016, doslej pa je uspela pritegniti snemanje filmov, kot sta *Potovanje v središče Zemlje* (Journey to the Center of the Earth 3D, 2008, Eric Brevig) in *Zastave naših očetov* (Flags of Our Fathers, 2006, Clint Eastwood).

Italija je z julijem 2009 uvedla 82 milijonov evrov vreden kompleksen sistem davčnih spodbud z davčnim ščitom in dvema shema davčnih odbitkov za produkcijo, distribucijo in prikazovanje filmov. Po podatkih zveze filmskih industrij ANICA¹⁶ se v fazi produkcije filmi kvalificirajo za davčni odbitek v višini do 15 % proračuna produkcije do najvišjega zneska 3,5 milijonov evrov za vsako davčno obdobje, producenti pa morajo vsaj 12 % proračuna porabiti na ozemlju Italije. Pri davčnem ščitju se vložki, ki jih podjetja investirajo v nacionalno filmsko produkcijo, ne obdavčijo. Distributerji lahko uveljavljajo davčni odbitek za stroške nacio-

Zastave naših očetov

nalne distribucije kulturno zanimivih filmov in filmov v italijanskem jeziku (15 in 10 %), v kolikor pa distributer vloži v produkcijo nacionalnega filma, se mu prizna davčni odbitek v višini 20 % oz. 1 milijona evrov. Davčni ščit za distributerje deluje podobno kot za producente: dobiček od distribucije italijanskih filmov ni obdavčen. Za zunanje investitorje se delež davka upošteva glede na sklenjeno finančno pogodbo z italijanskim producentom kot davčni odbitek do 40 % oz. 1 milijona evrov za vsako davčno periodo, davčni ščit v višini 30 % pa velja za prihodke italijanskih podjetij iz drugih sektorjev, ki niso v povezavi s filmom. Davčni odbitek za podjetja z izvršno produkcijo in tehnične storitve znaša 25 % na stroške produkcije italijanskega dela proračuna, ki ne smejo presegati 60 % celotnega proračuna z zgornjo mejo 5 milijonov evrov. Pri tem lahko izvršni producent porabi od 30 do 60 % v drugi evropski državi. Avgusta 2013 je po podatkih Italian Trade Commission¹⁷ italijanska vlada podaljšala shemo do 2015, *Screen Daily*¹⁸ pa je avgusta letos naznanil povečanje zgornje meje davčnega odbitka s 5 na 10 milijonov evrov, pa tudi povečanje vrednosti celotne davčne sheme na 115 milijonov evrov, kar stopi v veljavo z letom 2015.

Litva je z letošnjim letom uvedla davčno shemo, ki ima do konca leta 2018 predvidenega nekaj čez 19 milijonov evrov proračuna. Shema je narejena po vzoru Madžarske in filmskim producentom omogoča 20% davčno olajšavo za snemanje ali produkcijo na teritoriju Litve. Filmi morajo ustrezati vsaj dvema od petih kulturnih kriterijev, 80 % stroškov pa mora biti porabljenih v Litvi. Producenti pričakujejo, da bodo z novo shemo v letošnjem letu povečali produkcijo kar za 300 odstotkov¹⁹.

Luksemburg po podatkih njihovega filmskega sklada²⁰ ponuja dva različna podpora mehanizma za audiovizualne produkcije: Audiovisual Investment Certificate Programme (CIAV), ki je v veljavi od leta 1988 in podjetjem omogoča davčni odbitek na letni ravni do 30 % obdavčenega prihodka, ter National Audiovisual Production Support (AFS), ki predvideva povračila producentom za financiranje razvoja in scenarijev, distribucijo in produkcijo. *Taxation Guide* opozarja, da lahko le nekatere kategorije produkcijskih hiš uspešno uporabljajo CIAV-shemo, čeprav je bilo po poročilu *Luxemburg Posta*²¹ takih filmov 14, med njimi tudi *Ernest in Célestina* (Ernest et Célestine, 2012, Benjamin Renner, Vincent Patar, Stéphane Aubier),

13 Spletna povezava: < <http://bit.ly/1rzEMTU> >.

14 Spletna povezava: < <http://bit.ly/1kAi7sm> >.

15 Spletna povezava: < <http://bit.ly/1tCXhfA> >.

16 Spletna povezava: < <http://bit.ly/ZZsyh2> >.

17 Spletna povezava: < <http://bit.ly/1E13qWm> >.

18 Spletna povezava: < <http://bit.ly/1rSuM9r> >.

19 Spletna povezava: < <http://bit.ly/1rzHngy> >

in spletna povezava: < <http://bit.ly/1yHx9jZ> >.

20 Spletna povezava: < <http://bit.ly/1wETa1E> >.

21 Spletna povezava: < <http://bit.ly/1FVbjP5> >.

Grace Monaška

ki je bil nominiran za oskarja za najboljši animirani celovečerni film.

Madžarska je po besedah Jonathana Olsberga²² na 2. mednarodnem koprodukcijskem srečanju v Ljubljani (2009) med letoma 2004 in 2008 za tridesetkrat povečala filmsko produkcijo na račun davčnih spodbud, ki kljub slabši infrastrukturi in zgodovini servisiranja privabljajo velike filmske produkcije. S tem je prevzela Češki mesto središča produkcije v vzhodni Evropi. S porastom produkcije je prišlo tudi do razvoja infrastrukture z gradnjo dveh novih snemalnih studiev, ima pa Madžarska tudi prednost v poceni delovni sili in cenovno ugodnih gradnjah. Agnes Havas²³ je pojasnila, da je bil leta 2007 madžarski davčni ščit pod pregledom Evropske komisije glede ustreznosti z zakonodajo EU, ki ga je julija 2008 Evropska komisija potrdila kot šestletno podporno shemo v vrednosti 231 milijonov evrov, kateri je bil po posredovanju Evropske komisije dodan kriterij kulturne upravičenosti oziroma t. i. kulturni test. Znesek vrnjenega davka je do 20 % upravičenih stroškov proračuna produkcije za domača podjetja, od česar lahko do 25 % upravičenih stroškov ustvari tuje podjetje ali posameznik, npr. koproducent, pogodbenik ipd., kar pa je bilo z letošnjim letom spremenjeno. Evropska

komisija je namreč po poročanju portala *FilmNewEurope*²⁴ konec junija letos odobrila dvig praga vrnjenega davka na 25 % upravičenih stroškov, pri čemer lahko dodatnih 5 % pridobijo mednarodne koprodukcije, kar pomeni za upravičene filme kar 30% vračilo davka.

Malta ponuja do 27% povračilo davka za snemanje na Malti brez zgornjih omejitev, s čimer se uvršča med eno davčno prijaznejših držav za snemanje filmov, ki pa pravkar pričakuje potrditev vlade za še ugodnejšo politiko za tuje ekipe z vključenim koprodukcijskim skladom, povračilom stroškov za koprodukcijo v višini 150.000 evrov in širitev vračila davka na TV-serije in transmedijske projekte²⁵. Od uvedbe sheme leta 2005 je 69 filmov dobilo povrnjenih 27 milijonov evrov, pri čemer je poraba za produkcijo ocenjena na 170 milijonov evrov²⁶.

Nemčija je leta 2007 prek German Federal Film Funda (DFFF)²⁷ uvedla sistem davčne spodbude, ki je med drugim privabil tudi avtorje filmov *Varuhi zapuščine* (The Monuments Men, 2014, George Clooney), *Grand Hotel Budapest* (2014, Wes Anderson) in *The Voices* (2014, Marjane Satrapi). Spodbuda

zahteva porabo 25 % proračuna produkcije v Nemčiji oz. 20 % v primeru filmov z več kot dvajset milijonov evrov vrednimi proračuni, pri čemer mora biti 75 % proračuna filma že zagotovljenega. Ob ustanovitvi DFFF je bilo zagotovljenih 80 milijonov evrov letno, pozneje pa se je spodbuda zmanjšala in v prvi polovici letošnjega leta je *The Hollywood Reporter*²⁸ poročal o dveh nadaljnjih zmanjšanjih: najprej, da se z letošnjim letom spodbuda s 70 milijonov evrov zmanjšuje na 60, naknadno pa še, da se bo to zgodilo tudi z letom 2015, ko se spodbuda zmanjšuje na 50 milijonov evrov. Filmski ustvarjalci so v šoku, saj naj bi bilo od ustanovitve DFFF zagotovljenih 270 milijonov evrov, shema pa naj bi iz snemanja v Nemčiji prinesla kar za 2,5 milijarde evrov poslov.

Nizozemska je z majem letos uvedla shemo vračila davka z letnim proračunom 20 milijonov evrov. Shema je odobrena za štiri leta in predvideva možnost vračila davka do 30 % upravičenih stroškov produkcije na Nizozemskem²⁹. *Taxation Guide* navaja, da je Nizozemska že imela davčno spodbudo za filmsko industrijo, ki pa jo je leta 2007 ukinila.

Španija je v dolgotrajnem procesu odobritve davčne olajšave v obliki davčnega odbitka za mednarodne produkcije do višine 20 % za domače in tuje investitorje za prvi milijon evrov in 18 % za zneske nad milijon evrov z zgornjo omejitvijo odbitka na 3 milijone evrov. Shema spada v paket reševanja dolga države.³⁰ Producenti niso zadovoljni z majhnim odstotkom povračila davka, medtem ko njihovi Kanarski otoki privabljajo filmske produkcije s kar 38% davčno olajšavo, ki je med drugim privabila tudi režiserja Ridleyja Scota s produkcijo filma *Eksodus: Bogovi in kralji* (Exodus: Gods and Kings, 2014).³¹

Velika Britanija je izredno močna v ponudbi znanja, lokacij in infrastrukture – glede naštetega je takoj za ZDA – ima pa prednost pred velikimi ameriškimi studii

28 Spletna povezava: < <http://bit.ly/1ssc4lo> > in spletna povezava: < <http://bit.ly/1pXXftW> >.
29 Spletna povezava: < <http://bit.ly/13aL0oS> >.
30 Spletna povezava: < <http://bit.ly/1E15DR1> > in spletna povezava: < <http://bit.ly/1lBysyS> > in spletna povezava: < <http://bit.ly/1q4JkWU> >.
31 Spletna povezava: < <http://bit.ly/1FVd66s> >.

22 Spletna povezava: < <http://bit.ly/1xE3l6N> >.

23 Spletna povezava: < <http://bit.ly/1zfgEyQ> >.

24 Spletna povezava: < <http://bit.ly/1th3ldS> >.

25 Spletna povezava: < <http://bit.ly/1vfxl0X> > in spletna povezava: < <http://bit.ly/1recS2c> >.

26 Spletna povezava: < <http://bit.ly/1tCY6VU> >.

27 Spletna povezava: < <http://bit.ly/1rzl2Pb> >.

v ceni ekipe in njeni fleksibilnosti. Do 31. 3. 2011 so bili filmi – vključno z davčnimi shemami – sofinancirani prek UK Film Council, po njegovi ukinitvi pa je sofinanciranje prevzel British Film Commission (BFC). S 1. aprilom letos so po podatkih BFC³² v veljavo stopile večje olajšave za visokoproračunske filme, in sicer se filmi s proračunom, večjim od 20 milijonov funtov, po novem kvalificirajo za 25% namesto prejšnji 20% davčni odbitek za prvih 20 milijonov, za nadaljnji upravičeni račun pa pride v poštev 20% davčni odbitek. Produkcijam pod mejo 20 milijonov funtov BFC omogoča povračilo (an. *payable cash rebate*) v višini do 25 % upravičenega VB-proračuna. Prejšnji minimalni prag porabe v VB je bil spuščen s 25 % na 10 %, s čimer računajo na več koprodukcij in večjo uporabo domačih storitev vizualnih učinkov in postprodukcije. Kulturni test so posodobili s podobnimi testi v drugih državah in spremenili točkovnik s 16/31 na 18/35, tako da so do davčnih spodbud upravičeni kinematografski filmi, ki se kvalificirajo s kulturnim testom ali kot uradna koprodukcija z vsaj 10% porabo v VB.

Kje na zemljevidu je Slovenija?

V Sloveniji nekoč že uveljavljena davčna spodbuda je bil po navedbi Marcela Štefančiča, jr. v knjigi *Na svoji zemlji*. Zgodovina slovenskega filma **davek od prodanih kino vstopnic**. V 30. letih prejšnjega stoletja so vpeljali »gledališki dinar« – kino gledalci so morali pri nakupu kino vstopnice plačati en dinar za gledališče, »za umetnost«, kar bi se v modernejši obliki lahko izvedlo kot:

- preusmeritev 20 % davka na kino vstopnicah (predvsem ameriške produkcije) neposredno v filmsko produkcijo ali
- oprostitev davka na kino vstopnice evropskih filmov s posledičnim znižanjem cene vstopnic kot spodbuda gledalcem za ogled filmov v kinu (seveda vezana na kakovosten filmski program).

Pri tem sicer obstaja nevarnost podvajanja sistema financiranja, saj bi se tak sistem, če bi bil oblikovan kot »filmski tolar« po principu »kulturnega tolarja«, ki bi se »stekal v proračun, vendar s pravico rezervacije sredstev za vnaprej določene potrebe, pač po

32 Spletna povezava: < <http://bit.ly/1wEUjq6> >.

Ernest in Celestina

zgledu »cestnega tolarja«, po zdaj praktično že zagotovljeni uvedbi »kulturnega tolarja« ne obnesel, »saj ga ni več mogoče zadovoljivo utemeljiti s posebnimi potrebami obravnavanega področja. Film si bo moral po razrezu kulturnega tolarja prizadevati za čimbolj ustrezen delež,« medtem ko bi bilo smiselno filmsko produkcijo pokrivati skozi ustrezne »obdavčitve komercialnih uvoznikov filmskih programov, saj bi s tem, podobno kot drugod v Evropi, zaščitili domačo kulturno proizvodnjo in njene ustvarjalce pred diktatom ameriških proizvodov«, s temi sredstvi pa bi morali pokriti tudi »del uvoza evropskih in drugih kvalitetnih filmskih izdelkov, ki jih sedaj primanjkuje« (Strojan 1998, 206)³³.

Davčna politika bi morala biti »tudi sredstvo kulturne politike«, ki naj bi uveljavljala »odgovornost pristojnih državnih organov za nemoteno izvajanje obstoječih zakonskih določb, ki uzakonjajo davčne olajšave, namenjene kulturnemu razvoju«, spodbujati bi morala »kulturne organizacije, da preusmerjajo dobiček v svojo kulturno dejavnost«, omogočiti »tako pravnim kot fizičnim osebam, da del davkov brez posredovanja države namenijo javno koristnim kulturnim programom«, in s tem »pospešiti zanimanje za vlaganje v kulturo«, z DDV pa »obdavčiti kulturno blago in storitve z najnižjo stopnjo

33 Strojan, Marjan. 1998. Nekatere ključne dileme v slovenski kinematografiji in filmski proizvodnji. V: *Kulturna politika v Sloveniji. Simpozij*, ur. Čopič, Vesna in Tomc, Gregor. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, 1998.

davka«³⁴

Samo Rugelj v knjigi *Stranpota slovenskega filma* (UMco, 2007) meni, da je vpeljava davčne olajšave za vlaganje v kulturo precej pomembnejša in lahko prinese veliko boljše rezultate pri povečevanju zunajproračunskih sredstev kot uvedba posebnih novih davkov, saj bi slednja na majhnem slovenskem trgu ustvarila še večja nasprotja med javnim in zasebnim filmskim sektorjem. In ne bi se mogla bolj strinjati z njim v nadaljevanju, ko pravi, da bi bilo dolgoročno delovanje na področju davčne politike zato po vzoru drugih evropskih držav smotno usmeriti v vpeljava davčne sheme po vzoru predstavljenih shem, ki v evropskih državah uspešno generirajo sredstva za filmsko produkcijo. Shemo bi morali sooblikovati ministrstvo za kulturo, ministrstvo za finance in druga pristojna ministrstva v tesnem sodelovanju s SFC, producenti, interesnimi združenji in drugimi slovenskimi in tujimi strokovnjaki. Zanj bi si morali vzeti dovolj časa, da bi se jasno opredelili tako cilji kot sistem delovanja, pri čemer lahko primeri začetniških in sistemskih napak v drugih državah služijo kot učni okvir, vključno z našim začetniškim padcem SLAVC, ki je novi vladi dal veliko priložnost za izpeljavo nastavljenih davčne sheme v soglasju z večino filmskih akterjev. Ker sem večni optimist, še vedno namreč verjamem, da je tudi v Sloveniji to mogoče.

34 Čopič, Vesna in Tomc, Gregor: *Kulturna politika v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, 1998, str. 264.